

VILÁG- TÖRTÉNET

5. (37.) évfolyam 2015. 2.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET FOLYÓIRATA

- **SZARKA LÁSZLÓ**
A SOKNEMZETISÉGŰ BIRODALMAKTÓL
A MULTIETNIKUS NEMZETÁLLAMOKIG
- **GYARMATI ENIKŐ**
AZ OSZTRÁK–MAGYAR MONARCHIA
AZ I. VILÁGHÁBORÚ CENTENÁRIUMÁNAK
ANGOLSZÁSZ TÖRTÉNETI IRODALMÁBAN
- **MILE BJELAJAC**
SZERBIA A NAGY HÁBORÚ KITÖRÉSÉNEK
100. ÉVFORDULÓJA KAPCSÁN KIBONTAKOZÓ
TÖRTÉNÉSZPÁRBESZÉDBEN
- **ÁBRAHÁM BARNA**
A SZLOVÁKKÉRDÉS NEMZETKÖZI DIMENZIÓI
AZ I. VILÁGHÁBORÚ ÉVEIBEN
- **SZEMLE**
FARKAS ILDIKÓ, DEMETER GÁBOR ÍRÁSAI

VILÁGTÖRTÉNET
A Magyar Tudományos Akadémia
Bölcseztudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézetének folyóirata

Szerkesztők

Bottoni Stefano (felelős szerkesztő)
Bíró László (szerkesztő), Farkas Ildikó, Martí Tibor,
Skorka Renáta (rovatvezetők)
Katona Csaba (olvasószerkesztő)

Szerkesztőbizottság

Glatz Ferenc (elnök), Anderle Ádám, Borhi László,
Erdődy Gábor, Fischer Ferenc, Fodor Pál, Klaniczay Gábor,
Majoros István, Papp Imre, Pók Attila, Poór János

5. (37.) évfolyam 2015. 2.

TARTALOM

A Nagy Háború regionális olvasatai (Szarka László)	165
<i>Tanulmányok</i>	
Szarka László: A soknemzetiségű birodalmaktól a multietnikus nemzetállamokig. Kelet-közép-európai nemzet- és államépítő nacionalizmusok az I. világháború éveiben	171
Gyarmati Enikő: Az Osztrák–Magyar Monarchia az I. világháború centenáriumának angolszász történeti szakirodalmában	193
Mile Bjelajac: Szerbia a Nagy Háború kitörésének 100. évfordulója kapcsán kibontakozó történészpárbeszédben	217
Ózer Ágnes: Szerbiában a helyzet változatlan. Az I. világháború szerbiai megítélése és a legújabb külföldi szakirodalom recepciója	241
Ábrahám Barna: A szlovákkérdés nemzetközi dimenziói az I. világháború éveiben. Historiográfiai áttekintés	257
Kürti László: Identitás és propaganda Manno Miltiades I. világháborús művészetében	289
Gabriela Dudeková: Család és túlélési stratégiák az I. világháborúban. Hosszú távú változások a szlovák társadalomban	311
<i>Szemle</i>	
Kokugagu a Meidzsi-kori Japánban. A modern japán nemzettudat kialakulása (Farkas Ildikó)	333
A Balkán-háborúk képe a francia szakirodalomban (Demeter Gábor)	338
Az albán tűzfészek szerepe a világháború kirobbanásában (Demeter Gábor)	341

Jelen számunkat szerkesztette: Szarka László

A Nagy Háború regionális olvasatai

1914 nyarán Európa nagyhatalmai közt formailag a Szerbiával és Belgiummal szembeni osztrák–magyar, illetve német hadüzenetek, majd az erre mozgósítással válaszoló Oroszország, Franciaország és Nagy-Britannia fellépése nyomán robbant ki az I. világháború. Ténylegesen sokkal inkább a 20. század eleji gazdasági, politikai, katonai erőviszonyok képlékennyé válása, a nagyhatalmak európai, ázsiai, afrikai pozícióharca tette megkerülhetlenné a két szövetségi rendszer közötti konfliktust, s annak 50 hónapig tartó pusztítását. A Nagy Háború emlékezete minden bizonynyal éppen a pusztítás mértéke, a 12 millió ember életét kioltó gépiesített, tömeges halál feldolgozhatatlan emléke és az európai civilizáció működését átalakító következményei miatt maradt mindmáig, az utolsó háborús veteránok halála után is élő és fájó emlékezet.¹

Aligha véletlen, hogy a mostani centenárium hatalmas emlékezeti anyagot talált minden hadviselő országban, s nemcsak a központi gyűjteményekben, hanem a városi, regionális levéltárakban, s persze a családi és egyéb magángyűjteményekben. Eddig ismeretlen vagy feldolgozatlan katonalevelek, fényképek nehezen felmérhető mennyiségben, katonai és hátországi naplók, filmfelvételek ezerszámra bukkantak fel, nem is beszélve az egyre féltettebb családi ereklyeként őrzött háborús emléktárgyakról, kitüntetésekéről, korabeli újságokról. A napjainkban – az új digitális eszközök elterjedésével sokak számára elérhető, s így – immár aligha megkerülhető nemzetközi forrásbázis nemcsak a modern hadtörténetírásban, hanem a háborús hétköznapi kutatásában vagy például az eszme- és nemzetiségtörténeti elemzésekben is egyre inkább magától értetődően teszi kötelezővé a különböző elemzési és nézőpontok figyelembevételét. Ez a kihívás a világháború által győztes és vesztes államokra, a francia és német, majd szovjet-orosz szövetségesekre felosztott Kelet-Közép-Európában is kezdte éreztetni hatását. A világháború centenáriuma jelentős monográfiák, tanulmánykötetek megjelentetésére, kiváló dokumentációs, elemzési portálok beindítására, illetve gazdag dokumentációval és sok új értelmezéssel gazdagított kiállítások megrendezésére, valamint nemzetközi,

¹ A centenáriumi historiográfiai megközelítéseknek szentelt összeállításunkban az I. világháború kelet-közép- és délkelet-európai regionális sajátosságait elemző tanulmányok olvashatóak. Ezek többsége a *Kelet-közép-európai nacionalizmusok az első világháború éveiben* címmel, 2014 októberében elindított K 113004 számú OTKA kutatási program keretében készült.

országos, regionális konferenciák megszervezésére adott alkalmat. Emellett komoly interpretációs viták, tematikailag, módszertanilag innovatív megközelítések teszik igazán a nemzetközi történetírás kiemelt fontosságú eseményévé a mostani évfordulót.

Mindez önmagában persze nem ad elégséges magyarázatot arra, hogy a Nagy Háború miért váltott ki a szokásos évfordulóknál jóval nagyobb érdeklődést. A háborús felelősség kizárólag a központi hatalmakat terhelő teorémája végképp meghaladottnak tűnik, s ezzel együtt az eredendően interkontinentális méretű konfliktus szemellenzős nemzeti olvasatai felett is kezd eljáráni az idő. A hagyományos politika- és hadtörténeti szempontokat új megközelítések egészítették ki az elmúlt egy-két évtizedben: a hátország, a nagyvárosok, a megszállt övezetek, a katonai erőszak, a totális háború és a militarizált gazdasági élet, vagy éppen a lehetséges békecélok, békeformák vizsgálata.

A százéves nemzeti történeti kánonok mellett a transznacionális és regionális elemzési keretek adnak lehetőséget a hagyományos elfogultságok, részrehajlások meghaladására. A cseh, román, szlovén, osztrák történetírás kritikus háborús önképei mellett a 2014-ben megjelent két átfogó igényű magyar monográfia, s az utóbbi öt évben Magyarországon megjelent tanulmánykötetek is jelzik, hogy a magyar historiográfia is számot vetett a nemzetközi szakmai kihívásokkal.

A háború előzményeinek, kiváltó okainak, a részt vevő államok döntési motívumainak, érdekeltségeinek sokoldalú elemzése már húsz-huszonöt évvel ezelőtt elkezdődött. Fritz Fischer német és nemzetközi vitákat kiváltó könyveinek, a Bismarcktól Hitlerig megrajzolt téziseinek átfogó kritikája alapján egy új konszenzus lehetősége kezd körvonalazódni. Ebben a háború generációs és kulturális emlékezetét szakszerű vizsgálatoknak alávető francia, olasz, angolszász, német kutatásoknak éppoly nagy szerepe volt, mint az 1989 utáni kelet-, kelet-közép- és délkelet-európai historiográfiai teljesítményeknek. A háborús harcvonalak és a hátország szoros, de ellentmondásos viszonyrendszere éppúgy kritikai elemzések tárgyává vált, mint a családok, a nők megváltozott helyének vagy éppen a humanitárius és békemozgalmak szerepének a vizsgálata.

A történelemmel való németországi szembenézés, a kritikai történelem-értelmezés, a történelem társadalmi méreteiben történő feldolgozásának (*Geschichtsbewältigung*) permanens vitái jól jelzik a mindig is többszólamú, de a professzionalitás kritériumait szem elől nem tévesztő német történetírás nagy teljesítményeit. Európa keleti felében különösen izgalmas a 20. századi európai államrendet befolyásoló birodalmi és nemzeti nacionalizmusok konfliktusa. A soknemzetiségű dinasztikus birodalmak és a határaik közt élő nemzeti mozgalmak nemzet- és államépítő nacionalizmusainak a kérdésköre aligha oldható meg eredményesen és tartós érvénnyel kizárólag nemzeti keretek közt. A rendkívül összetett és folyamatosan kaleidoszkóp módjára változó nemzeti dominanciaviszonyoknak a részeként a kezdetben a háború által is erősödni látszó dinasztikus, birodalmi lojalitások fokozatosan meglazultak, meggyöngültek. A kezdetben magától értetődő dinasztikus és állampolgári hűség a háborús események, a civil és a katonai hatóságok gyakran brutális fellépése, a milliós nagyságrendű menekülthullámok vagy ép-

pen a fokozódó rendőrségi, katonai üldöztetések hatására előbb az állam iránti bizalmatlanság, majd a saját nemzeti érzelmek és érdekek megfogalmazása, kifejezése irányába tolódott el.

Folyóiratunkban a centenáriumi nemzetközi történetírásának néhány fontos tematikai és módszertani újítására szeretnénk felhívni a figyelmet. A háborús nacionalizmusok és a szerb, szlovák nemzeti emlékezetek, történeti kánonok összefüggései, illetve a háborús felelősség újraértelmezése kapott kiemelt figyelmet. A családok és a nők háttérbeli szerepe, illetve a háborús propagandában sajátos funkciót betöltő karikatúra témájával próbáljuk érzékeltetni a Nagy Háború gazdagon rétegzett emlékezetét.

Mostani lapszámunkban az első két historiográfiai tanulmány azt vizsgálja, hogy a Nagy Háború nyugati, keleti és közép-európai kollektív emlékezetében, historiográfiai értelmezéseiben milyen új elemek figyelhetők meg. Szarka László tanulmánya szerint Európa három nagyrégiójában az egymással szemben álló soknemzetiségű dinasztikus monarchiák mindegyike megpróbálta saját kisnemzeti nacionalizmusait pacifikálni. Az ellenséges nagyhatalmak esetében éppen ellenkezőleg, a háttérbeli fellazítására, fellázítására, forradalmasítására igyekeztek felhasználni a nemzeti-nemzetiségi mozgalmak feszítő erejét. A centenáriumi nemzetközi és magyar szakirodalma alapján megállapítható, a birodalmak nem domináns nemzeti társadalmaiban fokozatosan teret nyert az önálló nemzetállamok kialakításának gondolata. Az Osztrák–Magyar Monarchia, s azon belül a Magyar Királyság nemzetiségi mozgalmainak háttérbeli szakaszában a magyarországi román, szlovák, szerb, horvát, rutén nacionalizmus mérséklésére, pacifikálására törekvő magyar kormány azért nem lehetett képes megakadályozni a nemzetiségi törekvések radikalizálódását, mert azok igen gyorsan internacionalizálódtak, azaz bekerültek a világháború során végletesen konfliktusossá vált nagyhatalmi erőterbe. Ennek kezelésére a wilsoni önrendelkezési elv is csak felemás módon bizonyult alkalmasnak.

Gyarmati Enikő az Osztrák–Magyar Monarchia világháborús szerepvállalásának, a birodalom felbomlásának historiográfiai áttekintése során három kérdésre koncentráva ismerteti a centenáriumi nyugat-európai, elsősorban angolszász irodalomból kirajzolódó új eredményeket. Elsőként a háttérbeli felelősség „végtelenített vitáinak” jelen állapotáról szólva az „osztott” és „súlyozott felelősség” koncepciójának fokozatos térhódítását mutatja be. A diskurzus legújabb fejleményeiből pedig – a történelempolitikai befolyásoltság visszaszorulását regisztrálva – a felelősségszintek megoszlását, a politikai, katonai elitiek döntési mechanizmusait, sőt egyre inkább a meghatározó személyiségek készségeit, motivációját is figyelembe vevő kutatásokat emeli ki. A mértékadó transznacionális szakirodalomban mára már háttérbe szorult a Monarchia szétesését mint egyfajta szükségszerűséget kezelő tézis, amelyet jórészt a magát száz éve makacsul tartó hanyatláselméletre lehet visszavezetni. A centenáriumi irodalom kiemelkedő nagy összefoglalásai kiegyensúlyozott és méltányos képet adnak az ausztriai és a magyarországi nemzetiségpolitikai folyamatokról, ugyanakkor általában továbbra is néhány fő mozzanat bemutatására és általánosító megítélések reprodukciójára szorítkoznak. Ez is jelzi, hogy a magyarországi esetben a kérdéssel

érintettként foglalkozó közép-európai kutatások külön-külön milyen nehezen épülnek be a nemzetközi historiográfiai folyamatokba.

Külön figyelmet érdemel az I. világháború megítélésével kapcsolatban a szerb historiográfia, amely a nemzeti szempontok miatt különösen érzékenyen reagál a nemzetközi trendekre. Mile Bjelajac, a belgrádi Szerbiai Modern Kori Történeti Intézet tudományos tanácsadójának tanulmánya a háborús felelősség kérdésének Szerbiára való kiterjesztését, Szerbia és a nagyszerb nacionalizmus bűnbakká tételét az 1960-as évek óta kialakult konszenzus indokolatlan megkérdőjelezésének tartja. A szarajevói merényletre, annak szerbiai szálaira vonatkozó szerbiai és nemzetközi diplomáciai forrásanyagokra támaszkodó elemzésével a szerző vitatja a centenáriumi nemzetközi szakirodalom revíziós törekvéseinek létjogosultságát, s arra a következtetésre jut, hogy az osztrák–magyar diplomácia a merényletet, s az annak veszélyét előre jelző jelentéseket eleve a Szerbia megbüntetésére irányuló katonai lépések kontextusában kezelte. Mile Bjelajac szerint Bécs Berlin elvárásainak megfelelően a merényletet a Szerbia elleni támadásra kiválóan alkalmasnak bizonyult ürügyként tudatosan használta fel.

Ózer Ágnes a szerb történészek, köztük Mile Bjelajac legfontosabb centenáriumi munkáit, illetve a közvéleményt befolyásoló szerbiai public history megnyilvánulásait vizsgálva több fontos és összetett jelenségre hívja fel a figyelmet, a belül – a többi kelet-közép-európai nemzeti történetíráshoz hasonlóan – erősen tagolt szerb történetírásnak az évforduló kapcsán kialakult egységes felépítését elemzi. Az egyöntetű álláspont válasz a nemzetközi történetírás „westernizált”, „revíziós irányzatára”, amely úgymond új források és adatok nélkül, jórészt a politikai változásoknak és elvárásoknak akar megfelelni, és az I. világháború kitörésének okozói közt Szerbiát, a szerbséget (is) hangsúlyosan megjelöli. A változatos háttérrel, pártállással rendelkező szerb történészek egybehangzóan elutasítják Szerbia ártatlanságának megkérdőjelezését, a nemzeti szempontok figyelmen kívül hagyását a transznacionális történetírásban. Fontos szempontja a tanulmánynak annak bemutatása, hogy az I. világháború szerb emlékezete az elmúlt száz év alatt sokszor megváltozott, amit részben a jugoszláv és a szerb állami kontextus, részben az ideológiai háttér módosulásai, a bel- és külpolitikai befolyásoltság könnyen kimutatható jelenségei idéztek elő.

A magyarországi szlovákkérdés összetettségét Ábrahám Barna tanulmánya azoknak az opcióknak a számbavételével és elemzésével érzékelteti, amelyek a szlovákságnak és a felső-magyarországi szlovák többségű régióknak a háború utáni lehetséges sorsával függtek össze. A hungarofil elképzeléseknek a magyar miniszterelnök rövid ideig tartó és felemás szlovák érdeklődése is nyomatékot látszott adni. Ezzel szemben Ferenc Ferdinánd halála után a „Nagy-Ausztria” föderatív átrendeződésétől remélt „Slowakenland” merő illúzióknak, a polonofil jövőképek pedig inkább csupán elszigetelt ötleteknek bizonyultak. A jelentős – jobbára azonban inkább csak szellemi-kulturális – előzményekre visszatekintő ruszofil megoldást a világháború menete, illetve a bolsevik forradalom iktatta ki a reális tervek sorából. A cseh–szlovák együttműködés helyett a szlovákkérdés háború utáni megoldását eldöntő, a politikai emigrációt irányító Beneš és Masaryk egységes csehszlovák

nemzetprojekciója vált meghatározóvá. A tanulmány az érdekes filológiai adalékok, háttérelmzések mellett egyértelművé teszi, hogy a szlovák nemzetépítő nacionalizmus a világháború éveit alatt szembesült a különböző államjogi megoldások belső ellentmondásaival, előkészítetlenségével, ami mögött valójában a formálódó szlovák politikai elit differenciálódása, megosztottsága éppúgy felfedezhető, mint a Monarchia és Magyarország birodalmi struktúrájának fennmaradását fenyegető külső és belső változásokra való készülődés.

Kürti László Manno Miltiades (1879–1935) görög származású, pancsovai születésű magyar művész-sportember világháborús karikatúráit elemzi a háborús propagandában egyebek közt a külső és belső ellenséggel szembeni megvetés fokozására alkalmas rajzok vizsgálatok a nacionalizmus Georges Orwell által tárgyalt habituális sajátosságainak fogalomrendszerét alkalmazva. Manno a magyar királyi 5. lovashadosztály önkéntes népfelkelő hadnagyaként harminc hónapon át szolgált. Ezalatt egyszerre osztozott a hazafias magyar huszártisztek gyakran végzetes harctéri megpróbáltatásaiban, illetve a tisztekre jellemző kicsapongó életvitelben. Ez utóbbi részeként a tisztig, az elfoglalt területek lakosságával szembeni lenéző magatartás, a galíciai frontokon mindennapos antiszemitizmus éppúgy megjelenik Kürti László elemzésében, mint a művész Manno karikatúráiban fellelhető önironia, társadalmi önkritika, a háború értelmetlenségét sugalló és olykor-olykor a pacifizmusig is eljutó akasztófahumor. Manno karrierje a háború után az Orwell által leírt nacionalista magatartásra jellemző megszállottság, a Horthy-korszak nemzeti-keresztény értékrendjével, az irreális revíziós reményekkel való azonosulás jegyében, az 1919-es ellenforradalmi események antiszemita hangvételét, vezérkultuszát kiszolgálva folytatódott, és ily módon vált a művész a magyar tisztikar és a Horthy-korszak emblematisz személyiségévé.

A politikátörténeti megközelítésekől tudatosan tartózkodó összeállításban a társadalomtörténeti elemzések példaként külön színt képvisel Gabriela Dudekovánek, a Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében dolgozó pozsonyi történésznek a felső-magyarországi szlovák családok, különösen az asszonyok háború alatti helyzetét, illetve a bevonult családfeők és az otthon maradtak változatos túlélési stratégiáit elemző tanulmánya. A családtagok háborús levezése, illetve a Szlovák Néprajzi Társaság oral history forrásanyaga alapján a szerző mind a besorozott férfiak, mind pedig a civilek, köztük a családfenntartókká előlépett asszonyok esetében nemcsak a stratégiák funkcióját, hanem azok hasznát és sikerességét is vizsgálja. Gabriela Dudeková fő következtetése, hogy a társadalmi változások egy része már korábban megkezdődött (például a nők munkába állása), de a háború különösen nagy lökést adott a nemek közötti viszonyok alakulásának. A háború a szexuális kapcsolatok moráljára is hatással volt, emellett kihívást intézett a korábbi családfői-apai tekintély ellen is.

Szemle rovatunkban Demeter Gábor két könyvismertetése olvasható. Catherine Horel szerkesztésében Párizsban jelent meg a 20. század eleji balkáni konfliktusok történetét vizsgáló projekt második kötete, amely a Balkán-háborúkkal foglalkozik. A kötet tanulmányai a háborúk történeti hátterét, a nagyhatalmi beavatkozás alternatíváit, illetve a konfliktus historiográfiai értékelését elemzik. A másik

recenzeált kötet az 1913. októberi albán–macedobolgár felkelés századik évfordulója alkalmával vezető bulgáriai tudományos intézmények és a szkopjei Bolgár Kulturális Klub által közösen megrendezett konferencia anyagait adja közre.

Mindent összevetve, az I. világháború következményei közt talán a legtartósbabbnak az európai államrendnek a breszt-litovszki, versailles-i és a sevrès-i békeszerződésekkel történt radikális átalakítása bizonyult. Ennek általában csak a nemzeti történetírásokon belül tematizált fontos előzménye a soknemzetiségű dinasztikus birodalmak és a határaik közt élő nemzeti mozgalmak nemzet- és államépítő nacionalizmusainak a kérdésköre. A Világtörténet mostani száma a kelet-közép- és délkelet-európai nacionalizmusoknak ezt a rendkívül összetett, belpolitikailag radikalizálódott, nagyhatalmi, geopolitikai megközelítésben pedig rendkívüli mértékben felértékelődött folyamatát, illetve a kérdéskörnek a nemzetközi – angolszász, német, kelet-közép- és délkelet-európai – historiográfiában megmutatkozó eredményeit vizsgálja. A szerkesztő reméli, hogy az álláspontok ismertetése és ütköztetése elősegíti az olvasók ismereteinek bővülését.

Szarka László

THE GREAT WAR'S INTERPRETATIONS IN REGIONAL APPROACH

The centenary of the Great War gave birth to many comprehensive monographs, profound debates on explanations and both thematically and methodologically innovative approaches first of all with emphasis upon transnational aspects. As a result in the international historiography of the Great War the complex evaluation of this overimportant event became an absolute imperative.

As the long-lasting consequence of the First World War we may consider the complete restructuring of the European state system achieved by the peace settlements in Brest-Litovsk, in Versailles and in Sevres. The most controversial issue of the nation- and state-building efforts within the borders of the multi-national dynastic Empires leading up to these catastrophic events is represented almost only in the national historiographies. This edition is dedicated to the evaluation of the extraordinarily complex process of nationalism in Central-Eastern and South-Eastern Europe which on the one hand had been radicalised within the Empires, on the other hand had undoubtedly been promoted to the most important problem in terms of geopolitics and from the point of view of the Great Powers. In addition to the strong dynastic loyalties at the beginning of the war the war events, the brutal treatment by the civil and military authorities, the millions of refugees and the intense harassment of the nationalities gave way to national feelings and interests.

This volume of studies focuses on the debates and results in the international – English, German, Central and Eastern-, respectively South-Eastern European – historiography. Special attention is paid to the Serbian nationalism and the Balkan-question hotly debated by the Serbian and the international historiography. Family strategies against any war tribulations as well as the way how arts were used as means of critics concerning the circumstances of the war are also reflected here.

CONTENTS

The Great War's Interpretations in Regional Approach (László Szarka)	165
--	-----

Studies

László Szarka: From Multi-national Empires to Multi-ethnic Nation States: State-Building Nationalism in East-Central European Countries during the First World War	171
Enikő Gyarmati: Austria–Hungary in the First World War – in the Recent English Language Scholarly Literature	193
Mile Bjelajac: The Role of Serbia in the Current Historical Debates on the Origins of the First World War	217
Ágnes Ózer: Nothing New in Serbia: The Assessment of the First World War and the Reception of the Newest Foreign Literature in Serbia	241
Barna Ábrahám: The International Dimension of the Slovak Question during the First World War	257
László Kürti: Identity and Propaganda in the Art of Miltiades Manno at the Time of the First World War	289
Gabriela Dudeková: Family and Survival Strategies during the First World War: Long-term Changes in the Slovak Society	311

Book Reviews

Kokugaku in Meiji-period Japan: The Emergence of the Modern Japanese National Consciousness (Ildikó Farkas)	333
The Image of Balkan Wars in the Recent French Literature (Gábor Demeter)	338
The Role of the Albanian Storm Centre in the Outbreak of the First World War (Gábor Demeter)	341

SZERZŐINK

Ábrahám Barna, PhD, tudományos munkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet • Bjelajac, Mile, a történettudomány doktora, tudományos tanácsadó, igazgató, Institut za noviju istoriju Srbije (Szerbiai Modern Kori Történeti Intézet), Belgrád • Demeter Gábor, PhD, tudományos munkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet • Dudeková, Gabriela, PhD, tudományos főmunkatárs, Historický ústav SAV (Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet), Pozsony • Farkas Ildikó, PhD, tudományos munkatárs, egyetemi docens, MTA BTK Történettudományi Intézet, Károli Gáspár Református Egyetem • Gyarmati Enikő, doktorandusz, Eszterházy Károly Főiskola, Eger • Kürti László, habilitált egyetemi tanár, Miskolci Egyetem BTK • Ózer Ágnes, a történettudomány doktora, múzeumi tanácsos, igazgató, Muzej Vojvodine (Vajdasági Múzeum), Újvidék • Szarka László, kandidátus, tudományos főmunkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőnél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszámán: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (1014 Budapest, Úri utca 53., telefon: 224-6700/624, 626 mellék).

A Világtörténet 2015-ös évfolyamának megjelentetését a Magyar Tudományos Akadémia és a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap